

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Cuvântarea

Exceleției Sale, I. P. S. Domn archiep. și metropolit Miron Romanul la deschiderea sesiunii sinodului ordinariu al arhidiecesei transilvane, la 20 Aprile (2 Maiu), 1897.

Preastimați Domni!

Iubiți frați! Iubiți fii sufletești!

Țin în plăcută memorie, că membrii sinódelor noastre arhidieceșane din trecut, conduse de mine în persoană, au dat totdeauna atențiune cuvintelor mele, ce le-am rostit la deschiderea sesiunilor sinodale; cred deci că și Domniile Vóstre, membrii din nou aleși ai acestui sinod, îmi veți da acéstă onorifică atențiune, când în stare foarte scăpătată a sănătății mele voiu să Vă grăesc numai câteva cuvinte, nu pentru persóna mea, nici pentru ale Domniilor Vóstre, ci pentru interesul comun al bisericii, căreia fără indoială suntem devotați cu toții.

Veți fi aflat din organele de publicitate și veți afla póte și din rapórtelile consistoriului arhidieceșan, ce vi se vor presenta, că situațiunea bisericii noastre, în ceea ce privește referințele din afară, în general nu este în stare să ne facă acea mulțămire, care o am dori și o am merita; ér situațiunea în cele interne ale vieții nóstre bisericești încă nu corespunde pe deplin dorințelor, de cari au fost conduși urzitorii Statului nostru organic, și cari de atunci încóce le-am exprimat și nutrit la tóte ocasiunile.

Nu voiu intra, pentru-că starea sănătății mele nu-mi permite să intru, în specialități pentru a ilustra cele atinse în general cu privire la situațiunea bisericii, și în special a arhidieceșei nóstre; trebuie însă să accentuez greutatea timpurilor, în cari

trăim, simțită de toți, dar mai cu sémă de noi, cei ce ținem mult la credința și naționalitatea nóstră; ér cu acésta vréu să vă dau un indemn de a vă ocupa și în acest sinod cât mai serios cu mijlócele, prin care ne-am puté întări în partea morală și în cea materială, și întăriți am puté să creăm condițiunile pentru prosperarea bisercii.

Să nu perdem însă nici pe un moment din vedere, că noi, ca biserică vie, cu instituțiuni liberale, cum nu le are nici una din celelalte biserici ortodoxe, trăim în stat, și trăim aici ca un element de pace și de ordine; de aceea pe când ne folosim de dreptul nostru nedisputabil de a ne promova interesele bisericești și culturale și eventual a le apăra între marginile legilor față cu ori-și-cine, — avem să fim cu respectul obligat față cu puterea statului, să cultivăm iubirea de patrie innăscută în noi, și mai ales să ne păstrăm și pentru următorii nostri din neam în neam fidelitatea strămoșescă către Maiestatea Sa, preabunul nostru monarch, și peste tot către prea înalta dinastie.

Nu vor fi chiar normale acele porniri, cari pretind dela noi din când în când nu numai unele concesiuni mai neînsemnate, ci și un fel de abdicatiune în detrimentul acelor atribute, cari nóue în ale nóstre ne sunt totdeauna cele mai prețioșe. Pentru a ne puté apăra cu succes în contra acestor porniri, trebuie să fim bine înțeleși și bine întăriți. Aceste porniri însă deși ne supără, n'au să ne descurageze în nisuițele nóstre spre cultură și moralitate, precum n'au să ne supere nici esperiențele, ce se refer la urmările de până acum nu de tot mulțămitoare ale instituțiunei póte prea grăbite a votului universal în biserică.

Sum convins, că Domniile Vostre, cari ați venit aicea să-mi dați sprijin și consistoriului îndrumări bune pentru conducerea administrațiunii bisericesci, Vă veți pune totă silința să corespundeți pe deplin acestei chemări, și fiind-că starea sănătății astăzi nu mi-a permis să mă unesc la timpul său cu Domniile Vostre în sântele rugăciuni aduse în sânta biserică, Vă rog să mă însoțiți aici în rugăciunea sublimă, cu care creștinii noștri imploră în fie-care di ajutorul lui D-șeu, și care pentru mângăierea mea sufletească o repet aicea astfel :

Împărate ceresc, Mângăitoriule, Duchul adevărului, carele pretutindenea ești, și toate le plinești; visteriul bunătăților, și dătătoriule de viață, vino și te sălășluesce întru noi, și ne curățește pre noi de totă spurcăciunea, și mântuesce Bunule sufletele noastre. A min.

Cu acestea sesiunea ordinară a sinodului arhidieceșan pentru anul 1897 o declar de deschisă.

Cuvântarea

de deschidere a Sinodului eparchial din Caransebeș rostită de Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan Nicolae Popea

**Cristos au inviat!
Domnilor deputați!**

Me bucur, domnilor deputați, și mulțamesc bunului Tată ceresc, că ne-a invrednicit a ne vedé, în aceste grele și critice timpuri, érași întruniți, Archie-reu și reprezentanți ai clerului și poporului, în sinodul nostru diecesan.

Așa e, domnilor deputați, grele și critice sunt împrejurările timpului de față, nespus de mari și amenințătoare sunt furtunile, ce se ivesc din toate părțile dușmane noué, astfel că vom fi nevoiți a ne lupta cu încordate puteri, dacă voim să ne conservăm și să ne înmulțim și sporim tesaurul nostru cel mai scump, ce l-am moștenit dela părinți noștri de veacuri, în întregitatea lui. Înțeleg credința noastră strămoșască; înțeleg instituțiunile noastre religioșe, datinele și obiceiurile noastre sante, cu care ne-am pomenit din moși din strămoși; înțeleg biserică noastră dreptcredincioșă resăriteană, care de veacuri ca o forrăretă tare întrepid și într'un mod admirabil ne-a conservat sub scutul său naționalitatea noastră, făcând front la toate vijeliile timpurilor, la toate loviturile găele, ce fără milă erau îndreptate asupra amenințând a o cutropi cu desevêșire.

Nu-i vorbă, domnilor deputați, avut-a biserică noastră și în trecut să trecă prin vijelii și mai mari, astfel că trebuie să ne mirăm cum și-a putut ea

păstra existența sa până astăzi, toți fiindu-ne contrari, și neavând nici un ajutoriu, nici un sprijiu, lăsași fiind numai puterilor noastre proprii.

Și dacă din toate acele grele și nefaste ispitiri și aspre lovituri ale sorții fiii bisericei noastre în trecut au ieșit teaféri, cui avem de a mulțami, decât numai unui singur Dumneșeu, care cu brațul său atotputernic ne-a cărmuit barca bisericii noastre printre furtunile și vijeliile vremilor; ér în a doua linie avem a mulțami tenacității poporului nostru, care cu trup și suflet s'a fost alipit de credința și biserică sa strămoșască dreptcredincioșă resăriteană, încât putem dice, că alipirea acésta i s'a fost prefăcut în a doua natură.

Așa este, domnilor deputați, Dumneșeu ne a ajutat, pertru că poporul nostru a fost alipit cu trup cu suflet și s'a ținut încleștat de biserică și credința sa strămoșască, prețuindu-o ca pe cel mai scump odor al vieții sale.

Dar e întrebarea, fi-va tot așa și în viitoriu?

Dacă privim la cele ce se întâmplă împregiurul nostru, și anume, dacă căutăm la curentul materialistic, cel anticreștinesc, iriligios și imoral, ce vedem că bântue astăzi societatea omenescă, și amenință a se întinde ca o pecingine în toate sferile de viață publică și privată, trebuie să mărturisim, că în fața acestor rele sufletul nostru se umple de îngrijire pentru viitoriul bisericei noastre, căci acest spirit negativ, ireligios și anticreștinesc prea ușor poate să se întindă și să se încuibé și la noi și să invenineze inimelē cele curate ale filor bisericei noastre.

Și ce e de făcut, domnilor deputati, în fața acestor porniri dușmănoșe și primejfiioșe pentru biserică noastră? Cine și cum să ne apere acest tesaur sfânt moștenit dela părinții noștri?

Eu cred, că nimeni altul nu e chemat și datoriu a o face acésta, decât însași biserică noastră viuă reprezentată în sinódele noastre eparchiale. Nimeni altul, decât inteligența noastră clericală și mirenescă reprezentată în sinodul nostru diecesan, care este chemată a priveghia neadormit, ca nu cumva fortăreța bisericei noastre să sufere vr'o spărtură din partea dușmanilor, cari șilnic dau năvală asupra ei.

Acesta este, domnilor deputați, scopul cel adevărat al constituționalismului nostru bisericesc!

Spre acest sfêșit se intrunesc clerul și poporul mirean inteligent în adunările noastre sinodale, pentruca în solidaritate, cu toții împreună, cu puteri întrunite, să luptăm, să întâmpinăm atacurile amenințătoare și astfel să ne asigurăm viitoriul și existența bisericei noastre naționale, fiecare căutând a fi nesmintit la postul datoriei sale, ca adevărați soldați plini de jertfire ai bisericei noastre sante dreptcredincioșe resăritene.

Eu cred, domnilor deputați, că numai astfel ne vom sci validita, arătându-ne demni de poziția noastră de reprezentanți ai bisericei noastre, — demni

participători la agendele organismului nostru bisericesc constituțional.

Da, numai astfel vom da probe învederate, că suntem adevărați mandatar ai eparchiei noastre, vrednici apostoli ai adevărului și binelui, ce biserica noastră are în vedere a-l realiza, punând umăr la umăr, ca cu puteri întrunite să realizăm aceea, ce cu puterile noastre singuratice risipite nu se poate ajunge.

Când fie care din noi, liber de interese particulare liber de patimi, de ură și vrăjmășie, — străbătut în adâncul seu de suflarea Duchului sfânt, a dragostii de apropelui în adevăratul înțeles evanghelic, unul căutând a purta sarcina celuilalt, și toți împreună purtând cu plăcere sarcina sfintei noastre biserici, având în vedere binele și avutul ei material, spiritual și moral, — toți, toți împreună lucrând, toți împreună luptându-ne pentru sporirea și înflorirea instituțiilor noastre bisericesci, școlare și fundamentale, toți căutând binele și fericirea noastră în aceste ideale ale bisericii noastre dreptcredincioase resăritene, atunci, iubiții mei, fiți siguri n'are să ne fie tēmă, că va fi putere, care să potă sparge fortăreța puternică a bisericii noastre.

Dorind din inimă, ca graiul meu arhieresc să fie împărtășit cu căldură de D-le Văstre fiii mei sufletesci, și creștând, că lucrările noastre vor ținti tôte la binele de obște, abstracție făcând de interese și veleități particulare, și convins fiind în sfârșit, că actele noastre administrative oficiale se află în bună ordine și regulă, după cum veți vedea din rapoartele, ce se vor așterne, implorând și aici darul și binecuvântarea cerescă asupra lucrărilor noastre sinodale, declar sinodul periodului al X. sesiunea I. în care deja am intrat, de deschis.

Sinodul eparhial aradan.

Sedința I.

S'a ținut la 20 Aprilie (2 Mai) 1897 la orele 11 1/2 a. m. Președinte: Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan Ioan Mețian. Notariu: Ioan Lengeru.

Dumineca trecută după ce s'a oficiat în biserica catedrală din Arad sânta liturgie imbinată cu invocarea Duhului Sânt prin Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan Ioan Mețianu, asistat de părinții protopresbiteri: Teodor Filip, Elie Moga, Paul Miulescu, Ignatiu Pap, George Popovici și Dr. Ioan Trăilescu și diaconul Ioan Giorgia — întrunindu-se deputații sinodali în sala cea mare a seminarului diecesan, Prea Sântia Sa Domnul Episcop a pronunțat cuvântul de deschidere publicat de noi în n-rul trecut. Cuvântul de deschidere ascultat de deputații sinodali cu fiască pietate și însuflețire, a fost întâmpinat cu aclamări de „Să trăescă Pre Sântia Sa.“

După acésta Prea Sântia Sa desemnează de no-

tari provisorii pe deputații: I. Lengeru, Dr. I. Trailescu, Dr. T. Popescu și Dr. I. Papp.

Făcându-se apelul nominal al deputaților, s'ă constată prin depunerea literelor credenționale pe masa presidială, că sânt prezenți 48 de deputați.

După acésta s'ă formează secțiunile pentru censurarea actelor de alegere.

Sedința II.

S'a ținut la 21 April (3 Mai) 1897 la orele 9 a. m. Președinte Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan Ioan Mețianu. Notariu Dr. Ioan Trailescu.

După autenticarea protocolului, s'ă pune la ordinea zilei raportul secțiunilor. La recomandarea secțiunilor s'ă dechiară de verificați deputații: Moise Bocșan, Vasile Beleş, Sava Raicu, George Popovici, Ștefan Antonescu, Aurel Suci, Vasile Mangra, Dr. Nicolau Oncu, Dr. George Popovici, Dr. Ioan Trailescu, Mihai Velici, Teodor Ceontea, Constantin Gurban, Ioan Groza, Dr. Traian Putici, Paul Rotariu, Emanuil Ungurian, Ignatiu Papp, Ioan Suci, Dr. Nestor Opreanu, Voicu Hamsea, Dr. George Popescu, Constantin Crețiu, Augustin Hamsea, Dr. Eugeniu Mocsanyi, Iosif Grădinariu, Ioan Lenger, Constantin Lazar, Nicolau Zigre, Dr. Florian Duma, Ioan Papp, Alexandru Filip, Nicolau Roxin, Paul Fășie, Dr. Aurel Lazar, Petru Serb, Dr. Iustin Papp, Iustin Ardelean, Elia Moga, Paul Papp, Demetriu Negreanu, Vasiliu Papp, Dr. George Popa și Dr. Gavril Lazar.

Constatăndu-se că numărul deputaților verificați este 44 — Sinodul s'ă dechiară capace de a aduce concluse valide.

La ordinea zilei urmăză alegerea biroului și a singuraticilor, comisiuni sinodali. La propunerea deputatului Nicolau Zigre — s'ă alege o comisiune constătătoare din dnii: Ioan Groza, Nicolau Zigre și Paul Rotariu, care s'ă combineze lista comisiunilor, ér sedința s'ă ridică pentru scurt timp.

Redeschidându-se sedința, comisiunea emisă prin raportorul ei Paul Rotariu propune, și Sinodul alege în birou și comisiuni pe următorii deputați:

1. De notari: Dr. Traian Putici și Dr. Ioan Trailescu din cler; ér dintre mireni Ioan Lengeru, Dr. Iustin Papp, Dr. Teodor Popescu și Dr. Nestor Opreanu. De protonotariu s'ă designează Ioan Lengeru.

2. În comisiunea organizătoare: Elia Moga, Ignatiu Papp, Vincențiu Babeș, Dr. Eugeniu Mocsanyi, Nicolau Zigre și Dr. Nicolau Oncu.

3. În comisiunea bisericească: Paul Miulescu, Constantin Gurban, Petru Truța, Emanuil Ungurian, Ștefan Antonescu și Dr. Gavril Cosma.

4. În comisiunea școlară: Augustin Hamsea, Iosif Grădinariu, Teodor Ceontea, Paul Rotariu, George Feier și Paul Papp.

5. În comisiunea episcopescă: Ioan Groza,

George Popovici, Sava Raicu, Ioan Suci, Mihai Velici și Dr. Florian Duma.

6. In comisiunea petiționară : Vasiliu Papp, Dr. George Popescu și Iustin Ardelean.

7. In comisiunea verificătoare : Voicu Hamsea, Paul Rotariu și Dr. George Popa.

8. In comisiunea bugetară : Teodor Filip, Dr. Constantin Groza și Dr. Aurel Lazar.

Presidiul prezintă următoarele rapoarte :

Rapoartele Consistoriilor plenari din Arad și Oradea-mare, cari se predau comisiunii organizătoare.

Rapoartele senatelor bisericesti din Arad și Oradea-mare și Rapoartele Consistoriilor din Arad și Oradea-mare despre infiintarea de fonduri preotesti in comune, — se predau comisiunii bisericesti.

Rapoartele senatelor școlari din Arad și Oradea-mare — se predau comisiunii școlare.

Rapoartele senatului epitropesc din Arad împreună cu bugetul pe anul 1897 ;

Raportul senatului epitropesc din Oradea-mare cu bugetul pe anul 1897 ;

Socoțile Consistoriului din Arad pe anul 1896 ;

Socoțile Consistoriului din Oradea-mare pe anul 1896 ;

Socota fundației Mihoc din Oradea mare ;

Socota fundației Oancea din Oradea-mare ;

Socota fundației Georgiu Lazar din Oradea-mare ;

Raportul despre încassarea restanțelor de siodocsiă ;

Raportul Consistoriului din Arad, în care cere autorizare de a pute vinde locul din strada Lövész ;

Raportul Consistoriului din Arad, în care cere ștergerea arinșii de 81 fl. 39 cr. a lui Iosif Secoșan din Toracul-mic ;

Raportul Consistoriului din Arad, în care cere ștergerea sumei de 308 fl. 73 cr. pentru Arad Gaiu — Se predau comisiunii epitropesti.

Raportul delegației congresuale ;

Raportul consistorial despre ajutorul de stat ;

Raportul despre arondarea dieceselor ;

Raportul despre aucta școlară și sistarea ei ;

Raportul despre regulamentul afacerilor epitropesti în Metropolie :

Raportul despre aplicarea statutelor de pensiune ;

Raportul despre asigurare contra focului ;

Raportul consistorial în chestiunea fondurilor de amortizare — se predau comisiunii organizătoare.

Raportul consistorial privitor la modificarea regulamentului pentru împrumuturi, — la propunerea deputatului Emanuil Ungurean — sinodul avizează la o comisiune specială, în carea sunt aleși deputații : V. Hamsea, Ig. Papp, Em. Ungurean, Dr. N. Oncu A. Suci și P. Trutia.

Cuvântarea cu care I. P. S. Sa a deschis actuala a sesiune Sinodului — la propunerea deputa-

tului G. Ardelean — se decide a-se induce în întreaga ei esten în protocol.

Sedința III.

S'a tinut la 22 Aprilie (4 Mai) 1887 la orele 10 a. m. Președinte P. S. Sa D-nul Episcop diecesan Ioan Mețianu, notar Dr. Nestor Oprean.

După cetirea și autenticarea protocolului ședinței a II., Presidiul prezintă următoarele esibite :

Rugarea preotului Romul Mangra din Gireș pentru un ajutor de 200 fl ;

Petiția comitetului parochial din Câmpenii de sus — Câmpenii de jos cu filia Siegheșce pentru un ajutor de 100 fl ;

Petițiunea văduvei Victoria Popovici din Tășnad pentru un ajutor pe sama sa și a familiei ;

Cererea unei remunerațiuni a cantorului Aron Mihai și a sfătului Ilie Sabău din Baița pentru serviciile deplinite la biserica gr. or. de acolo ;

Cererea unui ajutor de 50 fl. a lui Petru Costea, învățator în Mocirla ;

Petițiunea credincioșilor din filia Recaș pentru un ajutor de 100 fl. la străformarea unei capele ;

Cererea unui ajutor anual de 150 fl. a învățatorului Ioan Giurențiu din Chișlaz ;

Cererea unui ajutor de 100 fl. a preotului Vasiliu Crișan din Bofteiu ;

Cererea unui ajutor a preotului Nicolau Popovici din Foneu ;

Cererea învățatorului Vasiliu Sala din Vașcău — Barăști pentru un ajutor ;

Cererea descrierii unei datorii de 48 fl. la fondul preotesc a preotului Petru Leucuța din Chișlaca ;

Cererea comitetului parochial din Colesci pentru un ajutor la renovarea bisericii ;

Memorandul preoției din protopresbiteratul Beiușului în afaceri parochiale ;

Cererea poporenilor din Verzariul de jos pentru ajutor — toate se transpun comisiunii petiționare ;

Petițiunea protopresbiterilor de pe teritoriul Consistoriului aradan pentru o regulare în afacerea ajutorului de stat, ce primesc dela Consistoriu — se transpune la comisiunea organizătoare.

Cererea comitetului parochial din Dobresci pentru colectă în diecesă în favorul școlii — se transpune la comisiunea bisericescă.

Cererea comunei bisericesti din Pocola pentru ajutor și colectă în diecesă în favorul bisericii de acolo — se transpune la comisiunea bisericescă.

Propunerea Consistoriului din Oradea-mare a unui ajutor permanent școlii din Ceica — se transpune la comisiunea școlară.

Cererea lui George Gerga și soții din Belinț pentru revisuirea fundației „Rotariu“ — se transpune la comisiunea epitropescă.

Cererea a unui ajutor a comunei Halmagel la cumpărarea unor realități ce stau sub licitația publică — se transpune la comisiunea specială.

Să acórdă concediul cerut pe durata întregii sesiuni deputaților Iosif Grădinaru și Dr. Gavril Cosma.

Urmând la ordinea zilei raportul comisiunii verificătoare, prin raportorul ei Paul Rotariu, propune, ér Sinodul decide verificarea deputaților mireni aleși în cercul Hălmagi Petru Trutia și Dr. Constantin Groza; a deputaților mireni aleși în cercul Boroșineu George Feier și Paul Rozvan; a deputatului preoțesc din cercul Banat-Comloș Paul Mihulescu; a deputaților mireni aleși în cercul Buteni Nicolau Mladin și Dr. Teodor Popescu; a deputatului mirén ales în cercul electoral Vinga Vicențiu Babeș.

Fiind al doilea mandat al deputatului George Ardelean din cercul electoral al Vingei, dipcultat prin protest comisiunea verificătoare constată, că protestul de sub întrebare este lipsit de ori ce basă, după ce se cețește acel protest, și din aclusele lui ce vèd contradiceri și neadevăruri și anume că aclusele sînt în flagrantă contradicere cu ceea ce se afirmă în protest, — totuși în considerare, că în acel protest se vatămă pre nedrept unele persoane, sinodul dispune în acéstă causă cercetare.

Sedința a IV-a.

S'a ținut la 2 Aprilie (4 Mai) 1897 la órele 4 p. m. Președinte: Prea Sântia Sa Dl Episcop diecesan Ioan Mețianu; Notariu Dr. Iustin Papp.

Să presentă petițiunea lui Vicentie Cernetișu învătător pensionat în Timișóra pentru un ajutor anual de 100 fl. și petițiunea invătătorului Aron Ignea din Ineu éráși pentru un ajutor bănesc; — Să transpun comisiunii petiționare.

Să presentă plánsórea lui Pavel Minda, Georgiu Gavrila și consoții locuitori în Beba-vechiă, contra preotului Pavel Vacărescu din cauza lipsei de calificățiune a numitului preot și reducerea parochiei lor de cl. I. la cl. II. — Să transpune comisiunii bisericești.

Să presintă rugarea mai multor parochieni din Comuna S. Saldabagiu pentru îndeplinirea parochiei lor vacante. — Să transpune la comisiunea bisericească.

Trecéndu-se la ordinea zilei, raportorul comisiunii organizătoare Nicolau Zigre cetesece raportul general al Consistoriului plenar din Arad despre activitatea acestuia pe anul 1896, care la propunerea comisiunii, în general se ia la cunoștință.

În desbaterea specială la punctul II. despre activitatea organelor protopresbiterale, deóre-ce după arătarea făcută, unele organe a desvoltat fórté puțină activitate, — Sinodul însarcinéză Consistorul a lua față de organele respective măsurile trebuinciose pentru ca să desvólte activitatea recerută și tot odată să arâte Sinodului și cauzele pentru cari nu a funcționat regulat și pentru ce nu se póte produce rezultate multămitóre.

Din pt. I. se vede că în decursul anului 1896

a intrat la Consistor 7370 esibite la care adaugénd cele rămase în restanță din anul 1896, adecă 799 esibite, se arată, că în decursul anului 1896 a fost de rezolvat de tot 8169 piese dintre cari s'a rezolvat în 3 ședințe plenare 31 piese; în 23 ședințe bisericești 1137 piese; în 39 ședințe epitropești 1160, în 25 ședințe școlare 326; afară de ședința 4469; a rămas neresolvite 185.

În pt. III. se arată că în protopopiatul Belintului s'a ales și întărit și a fost instalat și introdus ca protopop Iosif Grădinar.

P. IV. Ținéndu-se procese de despărțire ierarhică a mai multor comune mixte, trei din acestea și anume S. Nicolaul mare, Sarafola și Fenlacu a fost primite în sinul ierarhiei aradane și anume S. Nicolaul mare și Sarafola în protopop. B. Comloș ér Fenlacul în prot. Timișorii; ér pentru primirea formală a averei ce compete românilor în aceste comune la cererea sêrbilor s'a ales o comisiune mixtă, constătătoare din 2 sêrbi și 2 români esmiși de delegățiunile ambelor biserici, ca să predee și respective să primiască fiește-care parte averea ce-i compete și tot odată să reguleze modul organizării și funcționării ambelor comune pe timpul cât mai folosesc sêrbiilor comun biserica cu românii din respectivele comune.

Punctul V. — Consistoriul plenariu a luat dispoșițiile necesare pentru punerea în aplicare a statutului de pensiune pentru amploiații consistoriali și profesorii institutului pedagogic-teologic, ér despre rezultat va presenta report special senatul epitropeșc.

Punctul VI. Veteranul protopop al Boroșineului Ioan Cornea din cauza betrânețelor și-a cerut, ér consistoriul i-a acordat pensionarea începénd dela 1 Octomvre 1896. Tot odată a denumit consistoriul de — administrator protopopesc pre preotul din Șepreuș Cornel Ursuț și a dispus cele de lipsă pentru îndeplinirea definitivă a postului de protopresbiter.

Punct VII. Espirând mandatele pentru congresul național bisericesc, consistoriul a dispus alegeți nouă pe periodul 1897, 1898, 1899 și a subșternut actele la consistoriul metropolitan.

Cetindu-se raportul general al consistoriului plenariu din Orader-mare despre activitatea sa pe anul trecut 1896 tot prin raportului Nicolau Zigre — în general se ia la cunoștință.

La desbaterea speciulă în punctul I, se arată că acest consistoriu în decursul anul trecut a fost în activitate neîntreruptă și a rezolvit obiectele avisate în competența plenului. Activitatea Consistoriului și funcționarilor să reasumă în datele următoare: numărul esibitelor în anul 1896 a fost 1890; din acestea a aparținut presiului 36, plenului 128, senatului bisericesc 681, senatului școlar 556, senatului epitropeșc 489. Consistoriul a ținut 4 ședințe plenare, în cari au fost rezolvate obiectele avisate plenului sub 46 n-ri seriali. Senatul bisericesc a ținut 8 ședințe, în cari a rasolvat obiectele sub 256

n-ri seriali. Senatul școlariu a ținut 7 ședințe în care a deliberat obiectele sub 25 n-ri seriali.

In pt. II. se expune activitatea protopresbiterilor, organelor și corporațiilor protopresbiterali.

In pt. III. se arată, că în urma convocării primite dela consistoriul metropolitan prin cerculariul din 18/30 Oct. 1896 Nr. 1224, s'a luat măsuri pentru alegerea deputaților congresuali pentru un nou period. Alegerile s'au efectuat în toate cercurile, ér actele au fost subșternute consistoriului metropolitan.

Pt. IV. Cu finele a. tr. espirând periodul de 3 ani, dela constituirea corporațiilor și organelor protopresbiterali și parochiali — consistoriul prin cerculariul său de d-to 18/30 Octombrie a. tr. Nr. 1480, a luat măsurile necesare pentru reorganizarea aceluia pe un nou period de 3 ani.

In pt. V. se raportază că pentru postul vacant de protopresbiter în cercul Tinca a fost ales și înțit preotul Nicolau Roxin din Micherechiu, care este deja introdus atât în oficiu, cât și în beneficiu.

In pt. VI. se raportază, că protopresbiterul Beliului Petru Suci, la cererea proprie, din cauza bătrânețelor a fost pus în binemeritul stat de pensiuine; ér de administrator protopresbiteral a fost numit Petru Sêrbu. Tot odată s'au luat dispozițiunile de lipsă pentru îndeplinirea definitivă a acestui post.

(Va urma.)

Frângerile vulgare.

Prelegere practică ținută în 29 Aprile n. a. c. la adunarea generală ordinară a reuniunii inv.-aradane dist. din drepta Mureșului de George Stăniș în școala de model din Arad.

(Continuare și fine.)

Priviți! (Inv. ér' prin o linie verticală despărțește 4 părți fig. 4 și dice.) Dar de aici până aici, câte părți am luat? (... 4 părți) Din câte părți am luat eu patru părți? (... din 4 p.) Acésta se ne-o și scrie pe tablă Pavel! Ce vei scrie mai întâiu? (... pe 4.) Dar sub patru ce vei scrie? (... érá pe 4) Pentru ce? (... pentru-că am luat 4 părți din 4.) Dar cuvântui din cu ce-l vei însemna? (... prin o linióră orisontală.) Acum scrie după cum ai spus! Ceteșce ceea ce ai scris! Arată și pe linie! Ce veđi aici cât fac la olaltă 4 părți de acestea sau patru pătrare? (... un întreg. Așa dar, ce e mai mult patru pătrare s'au un întreg? (... sunt asemenea).

Acum se ne uităm mai de amănuntul la cele 3 pătrare scrise! Cu câte țifre am scris 3 pătrare? (... Cu 2 țifre.) Cum sunt scrise aceste țifre? (... una peste alta.) Ce este între aceste 2 țifre? (... o linióră orisontală.) Arată care e țifra de desubt? (... acésta.) Ceteșce-o! Insemnați-vé: Țifra de desubt numeșce în câte părți este împărțit întregul. Ce numeșce dar țifra de desubt? (... în câte părți e împărțit întregul) Țineți minte: Țifra acé ta fiindcă numeșce în câte părți e împărțit întregul se numeșce numitor! Cum se numeșce

dar? (... numitor.) Pentru ce? (... pentru-că numeșce în câte părți e împ. întregul.) Arată acum care e țifra de asupra de linióră? (... acésta.) Ceteșce-o! Insemnați-vé! Țifra care e de-asupra de linióră numără câte părți am luat din întreg. Ce numără dar țifra care e de-asupra de linióră? (... numără câte părți am luat din întreg.) Țineți minte! „Țifra acésta se numeșce numărător pentru-că numără câte părți am luat din întreg“. Cum se numeșce dar? Pentru ce? Acum tu lóne îmi vei sci arăta că la frângerea acesta care e numitoriul și care e numărătorul? (... acesta e numitoriul și acesta e numărătorul).

Dar la acésta, care e numitoriul? (... acesta). Care e numeratorul? (... acesta). Bine!

C) Clasificarea noțiunei frângerei prin comparațiune cu alți numeri.

Comparațiunea cu numeri întregi.

Ce este mai mult $\frac{1}{4}$ sau un întreg? (... asemenea) Dar ce e mai mult 1 întreg sau $\frac{1}{4}$? (... un întreg) Cu câte mai mult un întreg? (... cu $\frac{3}{4}$. Așa este! Câte patrare fac $1\frac{1}{4}$? Câte patrare are un întreg? (... 4 patrare). Si cu un patrar câte patrare fac? (... cinci patrare).

Lângă $\frac{3}{4}$ cât mai trebuie ca să fie un întreg? (... un patrar.) Câte pătrare sunt în 2 întregi? [Mai întâi în un întreg și apoi în celalalt] ($\frac{3}{4}$) Câte pătrare face $2\frac{3}{4}$? (... 11 pătrare). Insemnațivé: Când pe fângă o frângere mai este și număr întreg atunci întregul cu frângerea se numeșce număr amestecat Cum se numeșce dar? (... număr amestecat). Din contră când frângerile stau numai sîngure ca d. e $\frac{1}{4}$ $\frac{2}{4}$ $\frac{3}{4}$ șcl. se chiamă frângerile curate. Cum se chiamă dar? (... fr. curate). Ce frângere este $\frac{3}{4}$? (... curată.) Pentru ce? Ce frângere este $3\frac{1}{4}$? (... amestecată). Unde am mai vorbit noi despre frângerile curate și despre numeri amestecați? (... la frângerile decimale). Așa e Étă aci vé scriu o frângere decimală (1.7)! Ceteșce-o! (... șapte decimi.) Ceteșce acésta (0.5)! (... cinci decimi). Cu câți numeri scriem frângerile decimale? (... cu un număr.) Dar frângerile: $\frac{2}{4}$ $\frac{3}{4}$? (... cu doi numeri.) La frângerea $\frac{3}{4}$ care e numitoriul și care e numărătorul? Ce se scrie la frângerea decimală numărătoriul sau numitoriul? (... numărătoriul). Pentru ce nu se scrie numitoriul? (... pentru că se scrie după locul cel ocupă). Ce póte p numitorul la o frângere decimală? (... 10, 100, 1000, 10.000) ș. a. Care frângere decimală are de numitor pe 10? (... care are numai o decimală) Care are de numitor pe 100? Care pe o 1000?

(Inv. ér; face pe tablă o linie orisontală, apoi dice:) Dar' acum ce am făcut eu pe tablă? (... o linie oris.) Lipseșce ceva din linia acésta? (... nu lipseșce nimica). Fiindcă nici din linia acésta nu lipseșce nimica cum este și ea? (... și ea este întregă.) Priviți! (Inv. împărțeșce linia în 3 părți asemenea de mari.) Ce am făcut eu acuma? (... ai împărțit linia.) În câte părți am împărțit eu linia? (... în 3 părți). Priveștele mai

de aprôpe! Care din aceste părți este mai mare? (. . . sunt asemenea de mari). Ce am învățat, dacă un întreg îl împărțim în 3 părți asemenea de mari, cum se numește o parte de aceea? (. . . o treime.) Cum îi mai putem dice dar' la o parte de acésta? (. . . o treime.) Arată și tu o treime! De unde și până unde se întinde? (. . . de aici până aici.)

(Inv. prin o linie verticală despărțește o parte din 3 părți fig. 5.) Ce am făcut eu acuma? ————— fig. 5. (. . . ai despărțit o parte.) Din câte părți? (. . . din 3 părți) Acésta se ne-o serie pe tablă Aurel! Dar se-mi spuni în câte părți e împărțit întregul? (. . . în 3 părți.) Așa dar, ce vei scrie mai întâi? (. . . trei.) Dar de-asupra lui 3 ce vei scrie? . . . 1. Pentru-ce? . . . pentru-că am luat o parte. Din câte? . . . din 3 părți. Dar' cuv. din prin ce'l vei însemna? (. . . prin o linióră oris. .) Scrie dar'! Cetește ceea ce ai scris! Arată-o acésta și pe linte! Ce semn am zis că este $\frac{3}{4}$? (. . . semnul unei frângeri. (Cé semn este și $\frac{1}{3}$? (. . . semnul unei frângeri.) Însemnați-vé: Frângerile; $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ șcl. se numesc frângerile de rënd sau frângerile vulgare. Cum se numesc dar'? Spune și tu lóne o frângere vulgară! Și tu etc. ! ect.

Resumat :

Ce numim frângere? Dacă împărțim un întreg în 2 părți asemenea de mari, cum se numește o parte de aceea? Câte jumătăți are un întreg? Ce numim treime? Câte treimi are un întreg? Ce numim patrar? Câte patrare are un întreg? Câte patrare sunt într'un florin? Câți cruceri sunt într'un patrar de florin? Câți în 3 pătrări?

Prin ce am aratat numerii întregi? Prin ce arátam și părțile de întregi? Cu câte țifre se scrie o frângere? Cum se numește țifra din jos de linióră? Dar țifra din sus de linióră? Ce însemneză linióra între numărator și numitor? Scrie tu lóne pe tablă o frângere! Scrie și tu! Ce e mai mult $\frac{4}{4}$ sau 1 întreg? Ce-i mai mult 1 întreg sau $\frac{2}{4}$? Câte patrare fac $\frac{2}{4}$? Câte $\frac{3}{4}$? Câte mai trebuie lângă $\frac{3}{4}$ ca să fie un întreg?

Ce numim număr amestecat? Ce numim frângere curată? Cu câți numeri scriem o frângere decimală? Ce numitor pot avea frângerile decimale? Cum numim frângerile $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ șcl.? Spune o frângere vulgară! Spune și tu!

D) Teme referitoare la cele patru operațiuni mental cu frângerile vulgari.:

1) A d a u g e r e a. O femeie a vëndut ađi $5\frac{3}{4}$ litre de lapte, eri $2\frac{1}{2}$ litre și alaltăieri $9\frac{1}{2}$ litre; câte litre de lapte a vëndut de tot? Cât face $17\frac{1}{2}$ cu $3\frac{1}{2}$ și cu $20\frac{1}{2}$? Lângă $2\frac{1}{2}$? cât țiar-mai trebui ca să ai 3 întregi?

2) S u b t r a g e r e a. Un ospetar a avut în pivnița sa 310 Hl. de vin; din acela a vëndut pe rënd $30\frac{1}{2}$ Hl., apoi $57\frac{1}{2}$ Hl., și $\frac{3}{4}$ Hl.; cât vin a vëndut de tot? Și cât i-a mai rămas? — Cât face $39\frac{1}{4}$ fără $17\frac{1}{2}$? Tatăl tđu are un florin; din ael florin ađi cheltuesce $\frac{1}{4}$ și mâne $\frac{1}{4}$ de fl.; câți bani i-a mai rămas?

3) I n m u l ț i r e a. Un điler câștigă la đii $\frac{3}{4}$ de florin; cât câștigă în 8 đile? Cât face de 4 ori $\frac{1}{4}$? Cât face de 8 ori $\frac{1}{2}$?

4) I m p ă r ț i r e a. Un om are patru đileri la facerea unui gard și pentru facerea gardului le platește 9 fl.; cât are să primescă fie-care điler dacă toți au lucrat asemenea? Cineva cheltue într'o đii pentru trai $1\frac{1}{4}$ florin; pe cât timp a solvit plătind de odată 50 florini? Cât e $\frac{3}{4}$ din 16?

D I V E R S E.

* *Sinodul eparchial aradan* după o lucrare intensivă de șapte đile terminându-și toate agendele avizate după statutul organic al bisericei noastre, și-a încheiat a-sară sesiunea ordinară a anului 1897.

* *Ședința publică* aranjată Dumineca trecută de societatea de lectură a elevilor dela seminarul diecesan, în sala cea mare a seminarului, a fost cercetată de un public ales și numeros. Atât disertațiunile, cât și declamațiunile, și piesele de cântare executate de corul vocal și instrumental, au fost bine executate, și publicul a rămas pe deplin satisfăcut de producțiunile tinerimei.

† *Necrolog.* Inregistrăm cu durere că tînărul de mare speranță Vasiliu Vesalon din lîteu (com. Arad) student la facultatea teologică din Cernăuți, Luni în 3 Mai în frumoșa etate de abia 22 de ani a trecut la cele eterne. Răposatul era înzestrat dela natură cu frumoșe calități. Gimnasiul l'a absolvat aici în Arad, ca student în Cernăuți a fost stipendistal diecesei aradane. Societatea academică „Junimea” din Cernăuți a expedit următorul anunț funebral: În societatea academică „Junimea” aduce la cunoștință mult înțistătórea scire despre e trecerea din viață a scumpului și neuitatului său membru, a D-lui Vasiliu Vesalon stud. teol. care a repausat Luni în 21 April (3 Maiu) a. c. în etate de 22 ani. În-mormântarea osemintelor pământene va avé loc Joi în 24 April (6 Mai) a. c. la órele 3 p. m. dela spitalul țerii, la care act învătă respectuos — Fie-i țerina ușórá! — Cernăuți, 22 April (4 Mai) 1897. — Comitetul.

Nr. 15/1897.

Convocare.

Reuniunea învățătórescă cercuală din tractul Șiriei i-și va ținea proxima ședință în Șiria (Világos) la 30 Aprile (12 Maiu) 1897 în școla inferióră din centru, pe lângă următórea p r o g r a m ă :

1. Participarea în corpore la chemarea Duchului-Sânt, ce se va ținé în biserica din Șiria dimineața la 8 óre.
2. Participare la prelegerea practică dela școla inf. din centru.
3. Cuvént de deschidere presidial.
4. Reflexiuni asupra prelegerii țínute.
5. Incassarea taxelor.
6. Raportul cassariului, bibliotecariului și al controlorului.
7. Discussiune asupra subiectului: „Materialul din planul de învățământ corespunde scopului ce-l urmărim prin școlele de repetițiune?”
8. Discussiuni asupra cestiunelor școlare.
9. Propuneri și interpelări.
10. Staverirea locului a adunării viitóre.
11. Încheierea prin președinte.

Șiria, la 18/30 Aprile 1897.

Alexiu Dobos, m. p. Iuliu Groșorean, m. p.
președinte. notar.

Concurs.

Incuviințând Veneratul Consistoriu diecesan îmbinarea postului preotesc cu cel învățătoresc în parochia **Lăpușnic**, prin acesta se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare.

Venitele preotesci: Sesiunea parochială din 32 de jughere, bir câte o spene de cucuruz în bômbe dela fiecare numer de casă, stola usuată și o grădină intravilană de 1200[□]. Salariu învățătoresc: în bani gata 120 fl.; dela fiecare numer de casă câte o spene de cucuruz în bômbe, 4 jughere pământ, 24 metrii de lemne din cari se va încălzi și școala, paușal pentru conferințe 5 fl.; pentru scripturistica 5 fl. și cuartir liber cu grădină.

Recurenții petițiunile lor ajustate cu documintele despre cualifițiunea preotescă și învățătorescă au se le substernă până la terminul susindicat, oficiului protopresbiteral gr. orient. român în Belincz.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **IOSIF GRADINARIU**, m. p. protopresbiter.

—□—

Sé escrie concurs pentru deplinirea definitivă a postului învățătoresc din **Cladova**. Inspectoratul Radnei (comitatul Aradului) cu termin de alegere pe ziua de **8/20 Iunie 1891** adevă pe Dumineca Mare.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt: a) În bani gata din spesele cultului — 253 fl. v. a. b) Din rebonificarea pășunii de izlaz — 12 fl. v. a. dacă n'are vite; c) Din competița de lemne din pădurea com. 12 fl. v. a. séu lemnele; d) Din arênda pământului învățătoresc dela com. 8 fl. 30 cr.; e) Pentru 2 stângeni de lemne pentru învățător — 14 fl. v. a. bani gata. Érá pentru sala de învățământ 4 stângeni aduse în ocolul școlii de comună din spesele cultului; f) Una grădină de deal. — Venitul ei în preț de 5 fl. v. a.; g) Cuartir în edificiul școlii. 1 chilie, culină, grajd, și grădină de legumi; h) Dela înmormântări mari unde va fi pofit 50 cr. Care venite la olaltă computeate dau un venit anual în suma de 304 fl. 10 cr. v. a. — Contribuția după pământurile învățătoresci o va suporta învățătorul.

Pentru această plăță alesul învățătoriu va fi îndatorat a conduce strana fără altă remunerațiune, și a-se îngriji de curățirea și curatorul școlii.

Dela recurenții se recere să fie preparanți absoluți provăduți cu testimonie de cualificațiune și din limba maghiară, se producă atestat despre purtarea morală, decât a servit unde-va ca învățătoriu. — Și nainte de alegere sé-se prezenteze în vre-o Duminecă séu sérhătore la s. Biserică din loc pentru a-și arêta desteritatea în cântare și tipic.

Dat în Cladova la 23 April st. vech. 1897.

Mihail Jurca, m. p.
presidele comitetului paroch.

Iefta Dascal, m. p.
notariul comit. paroch.

În conțelegere cu: **VASILE BELEȘ**, m. p. protopop.

—□—

Neputându-se ține alegerea de preot la **Chertiș** în urma publicării primului concurs, — acum adouă-ôrá se escrie concurs pe parochia din această comună și încă ameliorându-se dotațiunea la 610 fl. — parochia a ajuns la clasa a doua conform următoarelor venite:

a) una sesiune pământ parochial 320 fl.; b) stolele fac 140 fl.; c) doué grădini 40 fl.; d) birul parochial 110 fl.; și cuartir liber în casa parochială.

Recurenții sub durata de **30 zile** dela prima publicare vor avé a se presenta vre-odată în biserică érá recursele le vor substerne pe calea P. O. Oficiu protopresbiteral din Buteni (Butyin, Arad m.)

Chertiș, la 17 April 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **CONSTANTIN GURBAN**, protopresbiter.

—□—

Pentru postul de preot-învățătoriu în **Paiușeni** prin acesta se escrie concurs până la **30 de zile** dela prima publicare.

Venitele sunt a) una sesiune pământ preotesc 80 fl.; 2) doué grădini 25 fl.; 3) bir dela 130 case 130 fl.; 4) stole 150 fl.; 5) plata învățătorescă 100 fl. 6) bucate învățătoresci 13 șinice 52 fl.; 7) fasóle 2 măsuri 4 fl.; 8) 5 stângeni de lemne anume pentru învățătorul 25 fl. — Suma 566 fl. și cortel liber cu doué chilii și alte supraedificate.

Recurenții în acest restimp se vor presenta vre-odată la biserică și pe calea P. O. Oficiu protopresbiteral din Buteni (Butyin Arad m.) și-vor substerne recursele sale.

Paiușeni, la 15 April 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **CONSTANTIN GURBAN**, protopresbiter.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Din partea comitetului parochial gr. or. din comuna **Șiria-Világos** — sé aduce la cunosaița publică, că pentru efeptuirea lucrărilor de renovarea edificiului bisericeii gă. or. din Șiria, — pre basa ordinațiunei aprobătore a consistoriului diecesan, și proiectele speselor renovarei proiectate cu 3664 fl. 42 cr. sé va ține licitațiune publică minuendă în **11/23 Mai 1897**. după amedăși la două ôre, în școala centrală gr. or. din Șiria-Világos.

Planurile, proiectele speselor renovarei, și condițiunile de licitațiune, sé pot vedé în tóte zilele dela 8—12 ôre antemeridiane, și dela 2—5 ôre postmeridiane, la oficiul parochial gr. or. în Șiria-Világos.

Dat în Șiria-Világos, în 14/26 Aprilie 1897.

Stefan Antonescu, m. p.
președinte comit. par.

—□—

Comitetul parochial gr. or. rom. din **Berechiu**, ctul Arad protopopiatul Boroșineu, conform planului și preliminarului de spese aprobat de Ven. Consistoriu din Arad. Nr. 2017 și 2162 din 1897; escrie concurs de licitațiune minuendă publică, pentru edificarea de nou a St. Bisericii. — Prețul de esclamaré e 9350 fl. v. a., care licitațiune sé va ține în biserică din comuna subsemnată, în **11/23 Mai a. c.**

Sé aviséză deci întreprinzetorii, cari doresc, edificarea sus espusă a sé presenta la licitare pe terminul hotărît, provăduți cu vađiul de 10% dela prețul esclamariei.

Planul, specificarea speselor și celelalte condițiuni sé pot vedé, ori când la oficiul parochial.

Comitetul parochial, își rezervă dreptul a sé pronunța asupra ofertelor după licitațiune.

Berechiu, la 24 Aprilie (6 Mai) 1897.

Ivan Popovicu, m. p.
preș. com. parochial.